

Silmäsuojainten hankintaprosessi

Silmäsuojaimet kuuluvat henkilösuojaimiin. Niiden hankinta ja siihen liittyvät prosessit noudattavat samaa kaavaa muiden henkilösuojainten hankinnan kanssa.

Henkilösuojaimet

Mikäli tapaturman tai sairastumisen vaaraa ei työpaikalla voida välttää tai riittävästi rajoittaa työhön tai työolosuhteisiin kohdistuvilla toimenpiteillä, on työnantajan hankittava ja annettava työntekijän käyttöön vaatimusten mukaiset henkilösuojaimet.

Suojainasioiden järjestäminen on hyvä suunnitella työpaikalla etukäteen työnantajan ja työterveyshuollon yhteistyössä. Suunnittelussa tulee huomioida suojainten valintaan, käyttöön, kunnossapitoon ja työntekijöiden koulutukseen liittyvät tehtävät ja vastuut. Käytännössä suojainasiat on mahdollista järjestää työpaikalla eri tavoilla, riippuen työpaikan koosta ja organisaatiosta. Eri tehtävien vastuut ja henkilöiden tehtävät on tärkeää määritellä selvästi etukäteen.

Valtioneuvoston päätös henkilösuojainten valinnasta ja käytöstä työssä 1407/1993 (suojainten käyttöpäätös) edellyttää, että suojaimet hankitaan työpaikalla tehtävän vaarojen kartoituksen ja riskien arvioinnin perusteella. Työnantaja on vastuussa etukäteisarvioinnin tekemisestä, mutta se voi tarvittaessa pyytää apua asiaan työterveyshuollolta tai muulta asiantuntijataholta (esim. asiantunteva työnäköoptikko).

Kartoituksessa selvitetään työpaikan olosuhteet ja ne työntekijän terveydelle tai turvallisuudelle vaaraa tai haittaa aiheuttavat tekijät, joita työpaikalla esiintyy. Riskinarvioinnissa pohditaan kuinka todennäköisiä ne ovat ja minkälaisia seurauksia niistä voi aiheutua. Jos vaaroja ei voida poistaa teknisillä tai työn organisointiin kohdistuvilla muutoksilla ja toimenpiteillä, hankitaan jäljelle jääneitä vaaroja vastaan soveltuvat henkilösuojaimet. Riskejä arvioitaessa tulee lisäksi huomioida myös itse suojaimesta mahdollisesti aiheutuvat vaarat ja haitat, ergonomia ja käyttäjän terveydentila.

Silmäsuojaimet

Työnantaja on vastuussa tarvittavan silmäsuojauksen hankinnasta, suojainluokan valinnasta, käyttötilanteista, suojaimen huollosta ja työntekijän perehdytyksestä suojaimen käyttöön. Työterveyshuolto tai esim. optikkotoimija ei voi päättää työnantajan puolesta käytettävää suojaintyyppiä tai suojausluokkaa. Neuvoja valintaan voi tuki antaa, mutta vastuu päätöksestä jää työnantajalle.

Työntekijä on velvollinen käyttämään työnantajan hänelle osoittamia henkilösuojaimia Työturvallisuuslain 4:20 §:n mukaisesti sekä ilmoittamaan viipymättä henkilösuojaimissa havaitsemistaan vioista tai puutteista 4:19 §:n mukaan

Sopiva silmäsuojaus valitaan tehdyn riskien arvioinnin perusteella. Valintaan vaikuttaa voimakkaasti suojaustarpeen aiheuttava tekijä; tarvitaanko suojausta iskuja, hiukkasia, pölyjä, nesteitä /kemikaaleja, optista säteilyä tai kuumuutta ja kylmyyttä vastaan.

Valitun suojaimen tulee suojata hyvin aiotussa työtehtävässä ja olosuhteessa, sekä istua hyvin käyttäjensä kasvoilla. Sen tulee sopia käyttöön yhdessä muiden suojainten (esim. kuulosuojain) kanssa, eikä se saa aiheuttaa muuta vaaraa tai terveydellistä riskiä käyttäjälleen.

Silmäsuojain voi olla sangallinen, silmälaseja muistuttava, sivusuojin varustettu (kuva 3) tai naamiomallinen silmäsuojain (kuva 1), joka asettuu tiiviisti ihon pintaa vasten ja on varustettu niskanauhalla.

Se voi olla myös kasvosuojain; visiiri (kuva 2) tai maskityyppinen suojain, joka peittää kasvot osittain tai kokonaan.

Suojaimia tehdään yleiskäyttöön sekä erityisesti tiettyä tarkoitusta tai työtehtävää varten. Hitsaustehtävissä käytetään hitsausmaskeja (kuva 4) ja kemikaaleja käsiteltäessä kemikaaleja kestäviä suojalaseja tai kasvot peittäviä visiireitä. Muita erikoissuojaimia ovat esim. savusukellusmaskit ja erilaiset huppusuojaimet, suojapuvut ja -kypärät, joihin on integroitu maskeja ja kasvosuojaimia. Myös röntgen-, laser-, uv- ja infrapunäteilyltä suojaavia suojalaseja on saatavilla.

Suomessa myytävien silmäsuojainten tulee olla tyyppihyväksyttjä ja CE-merkittyjä. Niiden tulee täyttää asiaa koskevat EU-standardit (esim. EN 166) ja EU:n henkilösuojainasetuksen (EU) 2016/425 vaatimukset.

Suojainvalmistajan vastuulla on suojainkokonaisuuden sertifiointi ja sen vaatimustenmukaisuus. Vaatimustenmukaisuusvakuutus on valmistajan ilmoitus siitä, että tuote täyttää sitä koskevan lainsäädännön ja sovellettujen EN-standardien vaatimukset. Suojainvalmistaja teettää tyyppitarkastuksen kokonaisuudelle ja tekee EU-vaatimustenmukaisuusvakuutuksen ja säilyttää sitä 10 vuotta.

Suojaimessa tulee olla lainmukaiset merkinnät (kehys ja linssit) joista selviää suojaimen käyttötarkoitus.

Suojaintyyppistä riippuen tuotteita on saatavissa joko suojaintarvikeliikkeistä (suojalasis ilman voimakkuutta, visiirit, maskit, erikoistuotteet) tai optikkoliikkeistä (suojalasis optisella korjauksella). Suojain hankitaan pääsääntöisesti suoraan työnantajan osoittamasta hankintapaikasta. Kaikkein edullisimpia yleissuojalaseja (ei voimakkuutta) pidetään myös työnantajalla varastossa. Kun suojain haetaan muualta, saa työntekijä tarkoitusta varten hankintaluvan tai maksusitoumuksen työnantajaltaan. Jos kyseessä on voimakkuudella varustetut suojalasis, haluavat jotkut työnantajat kierrättää asian työterveyshuollon kautta.

Työnäköoptikko Jussi Kärhä, Suomen Työnäköseura

Lähteet:

- TTL, Henkilösuojaimet työssä,
- Työturvallisuuslaki
- Suojalasis kansallinen soveltamisohje 2018